

Porez na dohodak

Gojun, Suzana

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Maritime Studies / Sveučilište u Splitu, Pomorski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:164:754091>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository - Faculty of Maritime Studies - Split -
Repository - Faculty of Maritime Studies Split for
permanent storage and preservation of digital
resources of the institution](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET**

SUZANA GOJUN

POREZ NA DOHODAK

ZAVRŠNI RAD

SPLIT, 2024.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET

STUDIJ: POMORSKI MENADŽMENT

POREZ NA DOHODAK

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

Doc. dr. sc. Mario Filipović

STUDENT:

Suzana Gojun

(MB:0171271801)

SPLIT, 2024.

SAŽETAK

Porez na dohodak fizičkih osoba predstavlja vitalni segment poreznog sustava Republike Hrvatske, često podložan promjenama i prilagodbama u skladu s ekonomskim i društvenim potrebama. Ovaj izravni porez se obračunava na temelju stvarno ostvarenog dohotka pojedinca, uzimajući u obzir različite izvore prihoda i primjenjujući odgovarajuće porezne stope. Kroz detaljnu analizu povijesti poreznog sustava, osnovnih karakteristika poreza na dohodak, kategorija dohotka podložnih oporezivanju te primjene međunarodnih ugovora, ovaj rad ima za cilj pružiti sveobuhvatan uvid u kompleksnost poreznog sustava koji se primjenjuje na fizičke osobe u Hrvatskoj. Raznolikost vrsta dohotka, kao što su primanja od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti, dohodak od imovine i imovinskih prava te dohodak od kapitala, zahtijeva posebne strategije oporezivanja i obračuna poreza. Kroz razumijevanje i analizu poreznih obveza i olakšica, kao i identifikaciju obveza poreznih obveznika u vezi s plaćanjem poreza na dohodak, ovaj rad pruža jasnu sliku o važnosti poreznog sustava u financiranju državnih i lokalnih institucija te postizanju ravnoteže između pravednosti i efikasnosti u poreznom sustavu Republike Hrvatske.

Ključne riječi: *porez na dohodak, fizičke osobe, Republika Hrvatska, promjene, izravni porez*

ABSTRACT

Income tax for individuals represents a vital segment of the tax system of the Republic of Croatia, often subject to changes and adaptations in line with economic and social needs. This direct tax is calculated based on an individual's actual income, taking into account various sources of revenue and applying appropriate tax rates. Through a detailed analysis of the history of the tax system, basic characteristics of income tax, categories of taxable income, and the application of international agreements, this paper aims to provide a comprehensive insight into the complexity of the tax system applied to individuals in Croatia. The diversity of income types, such as earnings from dependent work, income from self-employment, income from property and property rights, and income from capital, requires specific tax strategies and calculation methods. By understanding and analyzing tax obligations and reliefs, as well as identifying taxpayers' obligations regarding the payment of income tax, this paper offers a clear picture of the importance of the tax system in financing state and local institutions and achieving a balance between fairness and efficiency in the tax system of the Republic of Croatia.

Keywords: *income tax, individuals, Republic of Croatia, changes, direct tax*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POREZ NA DOHODAK.....	2
2.1. POVIJESNI PREGLED KONCEPTA POREZ NA DOHODAK.....	4
2.2. TEMELJNE ODREDNICE POREZA NA DOHODAK.....	5
2.3. OBVEZNICI POREZA NA DOHODAK	9
2.4. RECENTNE PROMJENE U OPOREZIVANJU DOHOTKA	11
2.5. STOPE POREZA NA DOHODAK.....	12
3. VRSTE DOHODAKA	18
3.1. DOHODAK OD SAMOSTALNE DJELATNOSTI	19
3.2. OPOREZIVANJE DRUGOG DOHOTKA	20
3.3. DOHODAK OD NESAMOSTALNOG RADA	22
3.4. DOHODAK OD IMOVINE I IMOVINSKIH PRAVA.....	22
3.5. DOHODAK OD KAPITALA	24
3.6. INOZEMNI DOHODAK	27
4. GODIŠNJA POREZNA PRIJAVA	29
5. ZAKLJUČAK	31
LITERATURA.....	32
POPIS SLIKA	35
POPIS TABLICA.....	35

1. UVOD

U današnjem složenom poreznom sustavu, razumijevanje poreza na dohodak značajno je i za pojedince i za poslovne subjekte. Porez na dohodak predstavlja važan segment oporezivanja te izravni porez koji se primjenjuje na fizičke osobe. Učestale su izmjene zakonskog okvira poreza na dohodak, o čemu svjedoči i posljednja promjena koja je stupila na snagu početkom 2024. godine.

Porez na dohodak predstavlja vrstu suvremenih poreza uvedenih radi oporezivanja prihoda koji nisu obuhvaćeni porezom na dodanu vrijednost (PDV). Tim porezom nastoji se osigurati opstanak i normalan život pojedinca, kao što je primjerice pravo na plaću, radno pravo i pravo na primanje sredstava za život. Zakon o porezu na dohodak propisuje osnovice za obračun poreza i doprinosa, stope poreza i doprinosa te druge relevantne aspekte oporezivanja. Osim oporezivanja građana, ovaj porez obuhvaća i prihode koje ostvaruju fizičke osobe tijekom obavljanja samostalne djelatnosti. Porez na dohodak je subjektivni porez. Kod oporezivanja dohotka, izvor, osnovica i predmet oporezivanja je sam dohodak, pri čemu se oporezuje neto dohodak. Proces oporezivanja nije uvjetovan svrhom dohotka ili njegovim izvorom, već se oporezuje stvarno ostvareni dohodak, a ne pretpostavljeni.

Predmet ovog rada je porez na dohodak fizičkih osoba u kontekstu Republike Hrvatske. Fokus je usmjeren na analizu poreznog sustava koji se primjenjuje na pojedince te načine na koje ti pojedinci ostvaruju dohodak podložan oporezivanju. Cilj rada jest pružiti temeljito razumijevanje o porezu na dohodak u kontekstu Republike Hrvatske. Kroz analizu povijesti, osnovnih karakteristika, kategorija dohotka podložnih oporezivanju te iznimki i olakšica za porezne obveznike, cilj je pružiti čitateljima detaljan uvid u porezni sustav koji se primjenjuje na fizičke osobe. Nadalje, istražiti će se i različite vrste dohotka, kao što su dohodak od samostalne djelatnosti, dohodak od imovine i imovinskih prava, dohodak od nesamostalnog rada kao i dohodak ostvaren od kapitalnih primanja, kako bi se sagledala kompletna slika poreznih obveza. Osim toga, cilj je analizirati primjenu međunarodnih ugovora te identificirati obveze poreznih obveznika u vezi s plaćanjem poreza na dohodak. Kroz ovu analizu, rad će doprinijeti boljem razumijevanju poreznih obveza i olakšica te pružiti jasnu sliku o poreznom sustavu Republike Hrvatske.

2. POREZ NA DOHODAK

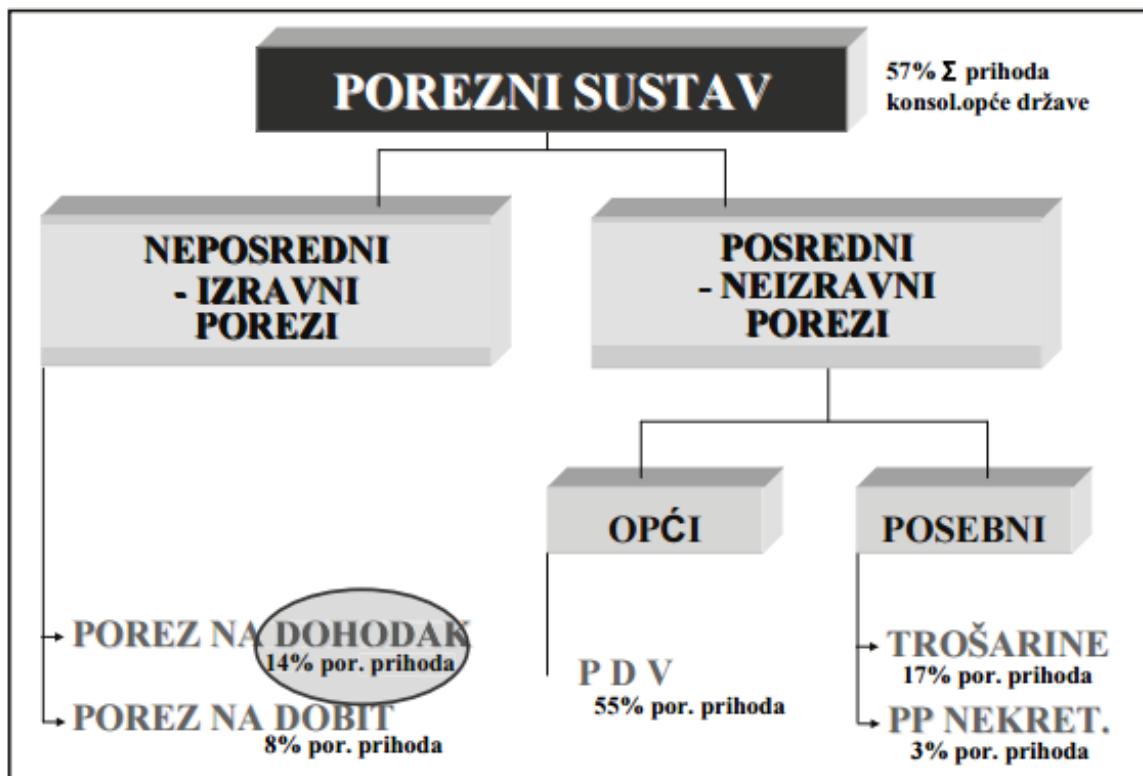
Porez na dohodak predstavlja izravni porez koji čini udio ukupnih poreznih prihoda konsolidirane opće države. On se primjenjuje na fizičke osobe i predstavlja jedan od oblika neposrednog oporezivanja. To znači da osoba koja ostvaruje dohodak, odnosno porezni obveznik, ima zakonsku obvezu obračunati i platiti porez direktno državi, spram svojih financijskih mogućnosti, bez mogućnosti legalne porezne evazije.

U formalno-pravnom smislu, postoje dva glavna oblika neposrednih poreza prema zakonodavstvu Republike Hrvatske: porez na dohodak i porez na dobit. No, u suštini, oni se ne razlikuju po svojoj osnovi oporezivanja jer dohodak i dobit nisu bitno različiti sadržajno. Razlika je uglavnom u načinu na koji se mjere, a ta razlika je kratkoročna. Razlike između dohotka i dobiti proizlaze iz primjene različitih pravila mjerenja i priznavanja financijskih učinaka. Novčana osnova predstavlja temeljno pravilo za priznavanje financijskih učinaka za utvrđivanje i oporezivanje dohotka [6].

Godine 1994., u sklopu porezne reforme, Republika Hrvatska uvela je porez na dohodak, što predstavlja značajan korak u povijesti poreznog sustava zemlje. Ovaj porez prvotno se temeljio na "potrošnom konceptu", gdje se oporezivala samo ona sredstva koja su bila namijenjena za potrošnju, dok su prihodi ostvareni kroz štednju i ulaganja, poput dividendi, kamata i drugih kapitalnih dobitaka, bili oslobođeni oporezivanja. Međutim, s vremenom se pojavio i "dohodovni koncept", koji je šire definirao oporezivi dohodak, obuhvaćajući različite izvore prihoda koji su namijenjeni za trošenje, uključujući prihode od kapitala. U skladu s tim, porezni sustav koji je postojao u Hrvatskoj razvijao se i mijenjao tijekom godina. Zakon o porezu na dohodak uveden je 1994. godine, a od tada je podvrgnut više promjena i nadopuna, uključujući čak i donošenje tri potpuno novih zakona. Koncept oporezivanja također je prilagođavan promjenama u općoj politici i stanju na tržištu tijekom promatranog razdoblja [20].

Iako se uobičajeno promatra porez na dohodak u odnosu na porez na dobit kao različit oblik poreznog opterećenja, u praksi često dolazi do ispreplitanja i međusobnog povezivanja ova dva poreza. Tijekom dužeg vremenskog razdoblja, razlike između poreza na dohodak i poreza na dobit postupno se neutraliziraju. To dovodi do situacije u kojoj se

dohodak i dobit postupno izjednačavaju, što rezultira dugoročnim stopama poreza na dohodak i poreza na dobit koje se primjenjuju prema sličnim pravilima. Ovo se razlikuje od kratkoročnih pravila vrednovanja poreznih osnova za dobit, koja se mogu razlikovati. Stoga, ovo izjednačavanje doprinosi argumentu koji tvrdi da se u svojoj biti porez na dohodak i porez na dobit ne razlikuju značajno. Položaj poreza na dohodak i poreza na dobit u hijerarhiji hrvatskog poreznog sustava prikazan je na slici 1.:

Slika 1. Hijerarhijska shema poreznog sustava Republike Hrvatske[6]

Bitno je uočiti da su dohodak i dobit u osnovi slični, a to proizlazi također iz pozicije u kojoj se nalaze pri oporezivanju porezni obveznici u sustavu neposrednih poreza Republike Hrvatske. Naime, fizička osoba koja je u načelu obveznik poreza na dohodak u isto vrijeme također može biti obveznik poreza na dobit, dok u formalnom pogledu pravna osoba koja je obveznik poreza na dobit ne može u isto vrijeme biti u ulozi obveznika poreza na dohodak. Zakon jasno određuje fizičku osobu kao subjekt koji je dužan plaćati porez na dohodak [6].

2.1. POVIJESNI PREGLED KONCEPTA POREZ NA DOHODAK

U početku, oporezivanje dohotka bilo je rijetko i ograničeno, uglavnom se primjenjivalo u izvanrednim okolnostima ili za financiranje ratova. Međutim, s razvojem modernih država i potrebom za stabilnim izvorima financiranja, porez na dohodak postao je ključni instrument fiskalne politike. Porez na dohodak ima svoje korijene u povijesti, zamjenjujući ranije oblike poput glavarine.

Glavarina je uvedena u Engleskoj 1798. za financiranje Napoleonskih ratova, a kasnije su je primijenile i druge zemlje poput Pruske. Koncept poreza na dohodak kao što ga danas poznajemo pojavio se nakon Drugog svjetskog rata. Tijekom proteklih dvjesto godina, primijenjena su tri osnovna oblika oporezivanja dohotka: engleski, njemački i romanski. Engleski oblik uključuje proporcionalni porez na dohodak s nadopunskim progresivnim porezom za veće prihode. Njemački oblik primjenjuje progresivnu tarifu na cjelokupni dohodak, dok romanski oblik kombinira različite poreze na različite vrste prihoda, uključujući regresivne pojedinačne poreze, te dodatni progresivni porez na ukupni dohodak [7].

U ranim fazama, porez na dohodak uglavnom je bio progresivan, s višim stopama oporezivanja za veće prihode. Razvoj društvenih politika i sustava socijalne skrbi doveo je do uvođenja poreznih olakšica i odbitaka za određene kategorije prihoda ili troškova koji se smatraju nužnima za život. Osim toga, modernizacija poreznih sustava omogućila je korištenje tehnologije za poboljšanje prikupljanja poreza i smanjenje utaje poreza.

Kroz povijest, porez na dohodak postao je sve kompleksniji s dodatkom različitih pravila, propisa i iznimaka koje reguliraju različiti aspekti prihoda. U suvremenom kontekstu, porez na dohodak često se koristi ne samo kao izvor prihoda za državu, već i kao instrument socijalne politike za poticanje određenih aktivnosti, kao što su ulaganja u obrazovanje, zdravstvo ili održivu energiju. Osim toga, globalizacija je dovela do potrebe za međunarodnim poreznim sporazumima radi sprječavanja dvostrukog oporezivanja i osiguranja pravedne raspodjele poreznih prihoda između država [7].

2.2. TEMELJNE ODREDNICE POREZA NA DOHODAK

Oporezivanje dohotka kod fizičkih osoba određeno je Zakonom o porezu na dohodak čije su posljednje izmjene objavljene u Narodnim Novinama br. 114/23 te se nalazi na snazi od početka 2024. godine. Navedenim zakonskim propisom je određeno oporezivanje izvora ostvarenog dohotka fizičkih osoba kao i oporezivanje dohotka fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost samostalnim radom, zatim oporezivanja dohotka koji ostvaruju rezidenti i nerezidenti. Rezident je osoba sa prebivalištem unutar Republike Hrvatske, dok je nerezident osoba sa prebivalištem izvan granica Republike Hrvatske.

Porez na dohodak također se plaća i za dohodak koji ostvaruje obrt. Prema tome, obrtnik je također porezni obveznik poreza na dohodak pri čemu se na različite načine utvrđuje porezna obveza obrtnika. Može se utvrditi temeljem podataka iskazanih u propisanim poslovnim knjigama koje su u odnosu na poslovne knjige poduzeća pojednostavljene i više slične na obračun blagajne, prema čemu je vidljivo kako se dohodak računa koji predstavlja razliku između poslovnih primitaka te poslovnih izdataka do kojih dolazi unutar promatranog poslovnog razdoblja. Utvrđivanje razine primitaka i izdataka ostvaruje se s obzirom na njihovu tržišnu vrijednost temeljem načela blagajne. Dakle, uvrđivanje primitaka se odvija nakon primljenih uplata, dok se utvrđivanje izdataka odvija nakon obavljenih isplata. S obzirom da se dohodak može umanjivati u iznosima propisanih olakšica i kao osobni odbitak, porezni obračun kod obrtnika je prilagođen poslovanju određene vrste obrta. Plaćanje poreza na ostvareni dohodak provodi se prema utvrđenim stopama čije se povećanje odvija progresivno u skladu s visinom ostvarenog dohotka. Porez na dohodak se do početka 2024. godine uvećavao za priraz ukoliko je priraz određen putem gradske ili općinske odluke. Od 1. siječnja 2024. godine, stupanjem na snagu izmjena Zakona o porezu na dohodak, ukinut je priraz. Novi način utvrđivanja porezne obveze uključuje određivanje godišnjeg paušalnog dohotka, za koji Porezna uprava izdaje rješenje. Umjesto dosadašnjeg sustava, porez na dohodak sada se plaća mjesečno prema paušalnom iznosu određenom na temelju tog rješenja [12].

Osim toga, porez na dohodak se plaća također za dohodak ostvaren putem obrta. Obrtnici, kao i poduzeća, podliježu porezu na dohodak, no način na koji se njihova porezna obveza određuje razlikuje se od onoga za poduzeća. Kod obrtnika, porezna obveza može

biti utvrđena temeljem podataka iz propisanih poslovnih knjiga, koje su prilagođene njihovom specifičnom načinu poslovanja i obično su pojednostavljene u odnosu na knjigovodstvene sustave korištene u poduzećima. Ove poslovne knjige se često više oslanjaju na evidenciju transakcija preko blagajne i drugih izvora gotovine. Kako bi se izračunao dohodak obrtnika, uzima se u obzir razlika između poslovnih primitaka (prihoda) i izdataka tijekom određenog razdoblja. Razina dohotka određuje se na temelju tržišne vrijednosti primljenih uplata i izvršenih isplata, primjenjujući načelo blagajne. Drugim riječima, obrtnici gledaju na ostvarene prihode nakon što su primili uplate, dok troškovi ulaze u obračun nakon što su izvršene isplate. Ovaj pristup omogućuje obrtnicima da transparentno prate svoje financije i olakšava im upravljanje poreznom obvezom [12].

Primitci i izdaci predstavljaju temeljne pojmove u sustavu poreza na dohodak. Primitci obuhvaćaju različite vrste dobara, uključujući novac, stvari, prava, usluge i ostalo, koji su steknuti tijekom poreznog razdoblja. S druge strane, troškovi obuhvaćaju sve izdatke u novcu koji su napravljeni radi stjecanja ili osiguranja dobara. Utvrđivanje prihoda i troškova provodi se primjenjujući načelo blagajne, što znači da se prihodi i troškovi evidentiraju u trenutku kada su novčano primljeni ili plaćeni. Prihodi se pripisuju osobi koja ih je ostvarila, osim u slučaju prestanka porezne obveze, kada se prihodi pripisuju pravnom sljedniku čija se ekonomska moć povećava zbog tih prihoda [6].

Prilikom određivanja izdataka, dolazi do pripisivanja izdataka fizičkim osobama kojima su pripisani i primici od gospodarske djelatnosti, neovisno o tome jesu li faktično te osobe i izvršile izdatke. Navedeno pravilo omogućuje jasno povezivanje izdataka te primitaka i na taj način pojednostavljuje proces utvrđivanja porezne obveze. Važno je napomenuti da se primici i izdaci, do kojih dolazi na ime i za račun treće osobe, ne sagledavaju kao izdaci kao ni primici te nemaju utjecaj na ukupan iznos dohotka koji se oporezuje [19].

Oporezivanje poreznog obveznika odvija se temeljem njegovog prihoda odnosno dohotka [2]:

- Prihod od zaposlenja kod drugih
- Prihod od vlastitog poslovanja
- Prihod ostvaren od imovine i prava na imovinu

- Prihod od investicija
- Prihod od osiguranja
- Ostali prihodi.

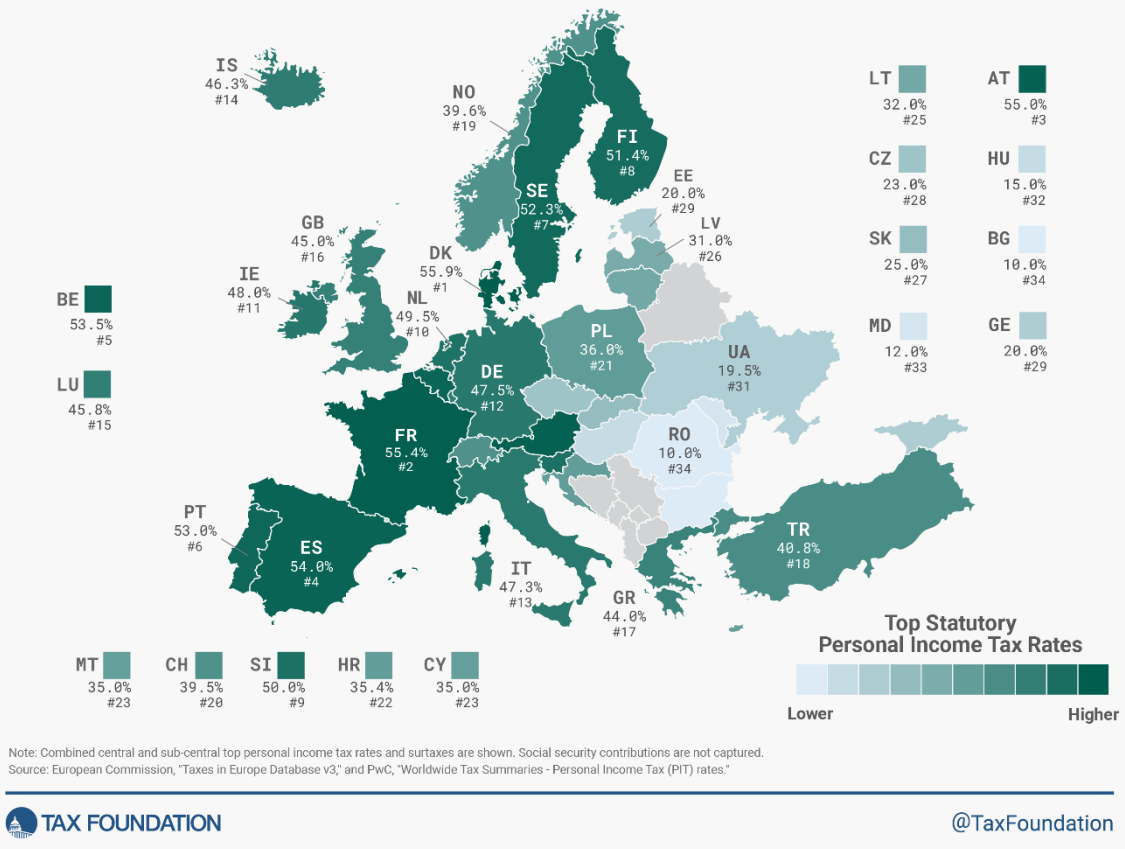
U primjeni poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj u upotrebi je načelo svjetskog dohotka, što implicira da se oporezuju svi prihodi, bez obzira na to gdje su ostvareni, bilo u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvu. Izuzetak su nerezidenti, to jest osobe s prebivalištem izvan Republike Hrvatske, koji se oporezuju samo na dohodak ostvaren unutar granica države.

U usporedbi s Njemačkom, primjerice, Hrvatska ima niže stope poreza na dohodak, ali je stopa općenito progresivna, što znači da visoki dohoci podliježu većem postotku oporezivanja. S druge strane, Njemačka ima visoke stope poreza na dohodak, ali ima složen sustav olakšica i poreznih odbitaka koji mogu značajno smanjiti poreznu obvezu. U usporedbi s Francuskom, Hrvatska ima niže stope poreza na dohodak, ali je opet raskorak u dohotku među građanima izraženiji. Francuska ima progresivni sustav oporezivanja s višim stopama za visoke dohotke, ali istovremeno pruža širok spektar socijalnih i poreznih olakšica. U odnosu na Švedsku, Hrvatska ima značajno niže stope poreza na dohodak, ali Švedska ima visoke stope koje se primjenjuju na širok spektar dohotka, uključujući i kapitalne dobitke. Švedska također ima izraženiji sustav socijalnih beneficija koji se financira kroz porez na dohodak, što znači da su porezne stope obično veće, ali građani dobivaju opsežnije usluge i socijalnu zaštitu [1].

Porezna stopa na dohodak u Republici Hrvatskoj spada među najviše u Europskoj uniji, što je izazovno s obzirom na značajne razlike između prihoda i stopa poreza na dohodak u usporedbi s drugim članicama EU-a. Ova situacija predstavlja ozbiljan izazov s obzirom na ekonomsku konkurentnost i ravnotežu u području oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj u odnosu na ostatak Europe. Visine stope poreza na dohodak u Europskoj uniji u odnosu na Republiku Hrvatsku može se vidjeti na slici 2.:

Top Personal Income Tax Rates in Europe

Top Statutory Personal Income Tax Rates in 36 Major European Countries, 2024

Slika 2. Stope poreza na dohodak u europskim zemljama[10]

Među europskim zemljama članicama OECD-a, prosječna najviša zakonska stopa poreza na osobni dohodak iznosi 42,8 posto u 2024. godini. Danska (55,9 posto), Francuska (55,4 posto) i Austrija (55 posto) imaju najviše stope. Mađarska (15 posto), Estonija (20 posto) i Češka (23 posto) imaju najniže najviše stope. Europske zemlje koje nisu dio OECD-a obično imaju niže stope i oporezuju osobni dohodak jednom stopom. Bugarska i Rumunjska (10 posto) imaju najnižu stopu, slijede ih Moldavija (12 posto), Ukrajina (19,5 posto) i Gruzija (20 posto) [10].

Primjerice, prosječna kombinirana stopa poreza na osobni dohodak za 50 saveznih država SAD-a i Okruga Columbia iznosi 42,32 posto siječnja 2024. godine, pri čemu stope variraju od 37 posto u državama koje nemaju porez na dohodak do 50,3 posto u Kaliforniji.

Neke zemlje u Europi razmatraju promjene u najvišim stopama poreza na osobni dohodak u sljedećih nekoliko godina. Austrija planira ukinuti svoju najvišu poreznu stopu do 2026. godine, smanjujući svoju najvišu stopu poreza na dohodak s 55 posto na 50 posto. Estonija namjerava povećati svoju jedinstvenu stopu poreza na dohodak s 20 na 22 posto do 2025. godine [10].

Slijedom navedenoga vidljivo je kako je hrvatski sustav poreza na dohodak neusklađen sa dohotkom i samim time u europskim okvirima neodrživ. Ipak, postoji mišljenje da prikazani model oporezivanja nije potpuno relevantan, jer su cjelokupni sustav oblikuju relevantne efektivne porezne stope. U slučaju Hrvatske, stopa efektivnog oporezivanja dohotka, uzimajući u obzir strukturu poreznih razreda i različite osnove za odbitke, iznosi manje od 10 posto [14].

2.3.OBVEZNICI POREZA NA DOHODAK

Svaka osoba koja prima dohodak mora platiti porez na dohodak, bilo da je riječ o pojedinačnom primatelju ili skupini ljudi koji dijele zajednički prihod. Kada više osoba sudjeluje u zajedničkom prihodu, svaka od njih postaje porezni obveznik za dio tog prihoda koji im pripada prema dogovoru ili zakonskim propisima.

Porezni obveznik u sustavu oporezivanja odnosi se na fizičku osobu koja ostvaruje prihod. Kada više pojedinaca zajedno ostvaruje prihod, svaki od njih postaje porezni obveznik za svoj dio tog zajedničkog prihoda. Bez obzira na to je li prihod ostvaren pojedinačno ili u suradnji s drugima, pravilo je takvo da svaki pojedinac odgovara za oporezivanje svog udjela u ostvarenom prihodu. Nadalje, kada je riječ o nasljedstvu, nasljednici postaju porezni obveznici te nasljeđuju porezne obveze nastale od dohotka ostavitelja do trenutka njegove smrti. To uključuje sve prihode koji se nasljeđuju. Porez na dohodak za nasljednike utvrđuje se na način koji je bio primjenjivan za ostavitelja, osiguravajući dosljednost u poreznim obvezama koje proizlaze iz nasljedstva [13].

Prema Zakonu o porezu na dohodak, rezident je fizička osoba koja ima prebivalište ili uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj. Također, rezident je osoba koja, iako nema prebivalište ni uobičajeno boravište u Hrvatskoj, obavlja posao u državnoj službi

Republike Hrvatske i prima plaću na temelju te zaposlenosti. S druge strane, nerezident je fizička osoba koja nema prebivalište niti uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, ali ipak ostvaruje oporezivi dohodak sukladno odredbama Zakona o porezu na dohodak u Republici Hrvatskoj [19].

Samostalna djelatnost obrta i obrt izjednačenih djelatnosti definirane su kao aktivnosti navedene u zakonima koji reguliraju obrt, kao i druge ekonomske aktivnosti koje nisu posebno navedene. Također, obuhvaćaju ustupanje imovinskih prava u sklopu obrtničkih ili slobodnih zanimanja. Slobodna zanimanja uključuju profesionalne djelatnosti obvezne za osiguranje te djelatnosti fizičkih osoba upisanih u registar poreznih obveznika poreza na dohodak. To obuhvaća zdravstvene djelatnike, odvjetnike, inženjere, umjetnike i slično. Djelatnost poljoprivrede i šumarstva obuhvaća korištenje prirodnih resursa zemlje i prodaju proizvoda te je obvezna za porez na dohodak ako godišnji primitak premašuje određeni iznos. Djelatnost proizvodnje električne energije uključuje proizvodnju električne energije od strane krajnjih kupaca s vlastitom proizvodnjom, a fizičke osobe postaju obveznici poreza na dohodak ako njihovi godišnji prihodi premaše trostruki iznos osnovnog osobnog odbitka [19].

Porezni obveznik koji se bavi samostalnom djelatnošću može, na vlastiti zahtjev, odabrati plaćanje poreza na dobit umjesto poreza na dohodak, pod uvjetima propisanim poreznim zakonom. Zahtjev za promjenom načina oporezivanja, koji uključuje i supoduzetništvo ili druge oblike zajedničkog dohotka, podnosi se pismeno te se predaje u ispostavi Porezne uprave koja je nadležna za poreznog obveznika. Predaja zahtjeva mora biti izvršena do kraja tekuće godine za provedbu promjene načina oporezivanja tijekom sljedeće kalendarske godine, dok se promjenom načina oporezivanja porezni obveznik obvezuje provoditi navedeni način oporezivanja najmanje sljedeće tri godine. U iznimnim situacijama, Porezna uprava ima mogućnost odobravanja kraćeg roka prelaska na drugi način oporezivanja, uz pisani zahtjev poreznog obveznika i donošenje odgovarajućeg rješenja, pri čemu se posebno uzimaju u obzir značajne promjene u djelatnosti ili uvjetima poslovanja poreznog obveznika [12].

Osobe koje obavljaju diplomatsko-konzularne funkcije u Republici Hrvatskoj izuzete su od plaćanja poreza na dohodak na prihode ostvarene u tom kontekstu. Ovo izuzeće vrijedi za različite skupine, uključujući šefove inozemnih diplomatskih misija,

konzularne dužnosnike, članove njihovih obitelji, dužnosnike Ujedinjenih naroda te osobe koje su zaposlene u inozemnim diplomatskim misijama te međunarodnim organizacijama u Republici Hrvatskoj. Također, počasnici konzularni dužnosnici imaju slično oslobođenje od plaćanja poreza na dohodak za primanja koja dobiju od zemlje od koje su imenovani za obavljanje konzularnih poslova [12].

2.4. RECENTNE PROMJENE U OPOREZIVANJU DOHOTKA

Nedavne promjene u porezu na dohodak u Republici Hrvatskoj dale su lokalnim samoupravama ovlasti da odrede visinu poreznih stopa unutar okvira propisanih zakonom. U slučaju da lokalne vlasti ne donesu odluke o tim stopama, primjenjuju se standardne stope od 20% i 30%. Pored toga, izmjene u propisanim stopama poreza na konačni dohodak rezultirale su povećanjem postojećih stopa. Stopa od 10% povećana je na 12%, stopa od 20% povećana je na 24%, a stopa od 30% povećana je na 36%. Također, prag za primjenu više stope poreza na dohodak povećan je na 50.400 eura godišnje ili 4.200 eura mjesečno. Osim toga, osnovni osobni odbitak također je povećan na 560 eura, a povećani su i iznosi osobnog odbitka za uzdržavane članove obitelji, kao i za osobe s invaliditetom, putem primjene koeficijenta za osnovni osobni odbitak [13].

Kao ključna promjena, ukinut je pojam osnovnice osobnog odbitka, zajedno s odredbama o prirezu porezu na dohodak. Ove promjene imaju značajan utjecaj na porezni sustav, pružajući lokalnim vlastima veću fleksibilnost u određivanju poreznih stopa, ali istovremeno povećavajući porezno opterećenje za pojedince s većim dohocima.

Nedavne promjene također uključuju određene novitete u tretmanu napojnica. Propisano je da porez na dohodak neće se primjenjivati na napojnice do određenog iznosa, koji će biti preciziran u Pravilniku o porezu na dohodak. Međutim, iznos napojnice koji prelazi taj neoporezivi dio bit će tretiran kao drugi dohodak te će biti oporezovan stopom od 20%. Također, izmjene uključuju novi rok za plaćanje poreza po godišnjem obračunu poreza na dohodak, koji je sada određen na 28. veljače tekuće godine. Nadalje, postoji preciziranje mogućnosti doniranja za opće korisne svrhe, uključujući i financiranje strateških projekata temeljem Odluke nadležnog ministarstva uz suglasnost Vlade RH [13].

Osim toga, izjednačeni su porezni tretmani različitih situacija kao što su opcije dodjele udjela i dionica te je ujednačen početak računanja roka od dvije godine kod kapitalnih dobitaka. Također, porezni tretman dohotka od kapitala izjednačen je za kamate ostvarene ulaganjem u različite dužničke vrijednosne papire.

Također, važno je napomenuti da prodaja financijske imovine ne obuhvaća prodaju obveznica i instrumenata novca izdanih od strane Republike Hrvatske ili njezinih lokalnih i regionalnih jedinica. Ove izmjene su usmjerene na precizniju i dosljedniju primjenu poreznih propisa, pružajući jasan okvir za porezne obveznike.

2.5. STOPE POREZA NA DOHODAK

Kako bi se porezne obveze segregirale na način da ne otežavaju poslovanje određenih obrtnika, posebno onih u osjetljivim zanimanjima koja su u izumiranju, uvedene su različite stope poreza na dohodak. Te se stope formiraju prema različitim kriterijima. Najčešće se stope dijele na [4]:

- zakonska -> stopa je propisana putem zakona o porezu na dohodak.
- stvarna (efektivna) -> stopa se utvrđuje prema stvarnom iznosu poreznog duga poreznog obveznika. Njeno izračunavanje uzima u obzir postotak plaćenog poreza u prihodu koji još nije prilagođen prema odredbama izračunavanja prihoda.
- prosječna -> predstavlja postotak iznosa poreznih obveza poreza na dohodak u prihodu koji se oporezuje. Izračunava se kao postotak od ukupnog prihoda umanjenog za sve porezne olakšice i oslobođenja propisana zakonom o porezu na dohodak.
- granična -> stopa koja se primjenjuje kada se oporezuje prihod u najvišem poreznom razredu, prema progresivnoj poreznoj stopi.

Porez na dohodak se obračunava na temelju prihoda, pri čemu se primjenjuju različite porezne stope ovisno o visini prihoda. Porezna uprava utvrđuje iznos mjesečnog predujma poreza na dohodak putem službenog rješenja. Kada obrtnik krene s obavljanjem svoje samostalne djelatnosti, neće odmah plaćati predujmove poreza na dohodak sve do podnošenja prve godišnje porezne prijave. Porezna osnovica za porez na dohodak

obuhvaća dohodak ostvaren iz obrta, pri čemu se taj iznos smanjuje za prenesene gubitke i osobni odbitak [12].

Razine porezne stope određene su prema sljedećoj tablici:

Tablica 1. Propisane granice visine poreznih stopa [12]

Propisane granice visine poreznih stopa godišnjeg poreza na dohodak		
Razina jedinice lokalne samouprave	Niža stopa (%)	Viša stopa (%)
Općina	od 15,00 do 22,00	od 25,00 do 33,00
Grad s manje od 30.000 stanovnika	od 15,00 do 22,40	od 25,00 do 33,60
Grad s više od 30.000 stanovnika	od 15,00 do 23,00	od 25,00 do 34,50
Grad Zagreb	od 15,00 do 23,60	od 25,00 do 35,40

Ukoliko predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave propusti donijeti odluku o visini poreznih stopa u zadanim rokovima, tada će se automatski primjenjivati niža stopa od 20% i viša stopa od 30%.

Nakon ukidanja prireza od strane Vlade, gradovima i općinama je ostavljena autonomija u odlučivanju o kompenzaciji nedostatka prihoda u proračunu, koja je proizašla iz te promjene 1. siječnja 2024. godine. Te jedinice lokalne samouprave imale su vremena za analizu i političke odluke, a većina, točnije 86 gradova, odlučila se zadržati dosadašnje porezne stope od 20% i 30%. Najviše stope poreza na dohodak, 31,5%, primijenjene su u gradovima kao što su Antunovac, Bačka Greda, Breznica i Brinje. S druge strane, nekoliko

gradova i općina, poput Baške koja ima najnižu stopu od 15%, primjenjuju niže stope poreza na dohodak [16].

Uobičajene stope poreza na dohodak, koje se primjenjuju u većini gradova i općina, kreću se oko 20% do 22% za niže stope i 30% do 33% za više stope. Primjerice, u gradovima poput Andrijaševci, Bakar, Barbana, Bedenice, Belišća i mnogih drugih, primjenjuje se stopa od 20% za niže dohotke i 30% za više dohotke. Zanimljivo je primijetiti da se većina gradova i općina pridržava sličnih raspona stopa poreza na dohodak, ali postoje izuzeci s nižim ili višim stopama u određenim lokalnim jedinicama. Ova varijabilnost može biti posljedica različitih pristupa financiranju lokalnih potreba i prioritetima u različitim dijelovima zemlje [16].

S druge strane, 33 grada odlučila su povećati porezne stope, dok će četiri grada, uključujući Bjelovar, Samobor i Sveta Nedelja, sniziti obje porezne stope, čime će građani osjetiti najveću korist od porezne reforme. Još nekoliko gradova, poput Belog Manastira, Drniša, Imotskog, Sinja i Vrgorca, odlučilo se djelomično rasteretiti poreza. Samobor se ističe kao grad koji nije imao prirez, a sada će dodatno smanjiti porezne stope na 18% i 27%, što će značajno poboljšati životni standard svojim zaposlenim građanima. S druge strane, Bjelovar će biti najveći grad u Hrvatskoj s najnižim stopama poreza na dohodak, nakon što je snizio stope na 18% i 28%, čime će prihodi grada smanjiti za nešto manje od milijun eura. Ovakve promjene u poreznim stopama imaju za cilj poticanje gospodarskog rasta i pružanje poticaja poduzetnicima i novim investitorima [18].

Grad Sinj, koji dosad nije imao prirez, donio je odluku o smanjenju niže porezne stope s 20% na 18%, zadržavajući istovremeno stopu od 30% za zaposlene s većim primanjima. Ovo smanjenje poreza postaje demografska mjera koja osigurava dodatnih 300 eura godišnje na plaći za sve koji odluče ostanu u Sinju ili se tamo doseliti. Grad Sinj nastoji također utjecati na demografske trendove kako bi smanjio iseljavanje i potaknuo povratak stanovništva, ističući važnost ove odluke za unaprjeđenje kvalitete života građana. Nadalje, gradovi Beli Manastir, Drniš, Imotski i Vrgorac donijeli su odluku o smanjenju samo gornje porezne stope. Beli Manastir je nakon ukidanja prireza smanjio gornju stopu poreza na dohodak s 30% na 25%, zadržavajući donju stopu na 20%. Ova mjera ima za cilj privući građane s godišnjim prihodom većim od 55.000 eura da se presele

u Beli Manastir. Slično, Drniš i Imotski ukinuli su prirez od 5% i 6% te snizili gornju stopu poreza na dohodak na 25% [16].

Jedinstveni pristup primijenio je grad Vrgorac, koji je istovremeno povećao donju stopu s 20% na 22% i povećao gornju stopu s 30% na 25%. S druge strane, veći gradovi poput Zagreba i Rijeke povećavaju porezne stope na dohodak kako bi nadomjestili gubitke od ukidanja prireza. U Gradu Zagrebu podignuta je stopa na 23,6% i 35,4%, dok Rijeka podiže stope na 22,4% i 33,6%. Oba grada opravdavaju ovu odluku naglašavajući potrebu za održavanjem financijske stabilnosti te pravednijom raspodjelom tereta između građana [18].

Za razliku od drugih gradova, u gradu Osijeku zadržana je stopa poreza na dohodak od 20% i 30%, unatoč činjenici da će izgubiti sedam milijuna eura u proračunu zbog ukidanja prireza od 13%. Lokalna samouprava istaknula je da će taj nedostatak financija nadoknaditi efikasnim upravljanjem gradskim resursima. Navedeno je kako će grad zadržati sadašnju stopu poreza na dohodak i ukinuti prirez od 13%, što će rezultirati povećanjem plaća za građane Osijeka od 1. siječnja 2024. godine. Primjerice, vatrogasac koji trenutno prima neto plaću od 1052 eura imat će povećanje na 1075 eura, što podrazumijeva godišnje povećanje plaće od 280 eura. To znači da će taj vatrogasac imati veću godišnju plaću u usporedbi s vatrogascima u drugim gradovima poput Splita, Rijeke i Zagreba [18].

Osim Grada Osijeka, porez na dohodak nisu povećali ni drugi gradovi poput Bakra, Benkovca, Biograda na Moru, Buja, Cresa, Crikvenice, Čakovca, Čazme, Daruvara, Delnica, Donjeg Miholjca, Dubrovnika, Dugog Sela, Đakova, Đurđevca, Garešnice, Gline, Grubišnjog Polja, Hrvatske Kostajnice, Hvara, Iloka, Ivanić Grada, Jastrebarskog, Kaštela, Klanjca, Komiže, Koprivnice, Korčule, Krapine, Križevaca, Krka, Kutine, Kutjeva, Labina, Lipika, Malog Lošinja, Metkovića, Murskog Središća, Našica, Nina, Novalje, Novog Marofa, Novog Vinodolskog, Novske, Obrovca, Opatije, Opuzena, Orahovice, Oroslavja, Otočca, Otoka, Ozlja, Paga, Pakraca, Petrinje, Pleternice, Ploča, Popovače, Poreča, Požege, Preloga, Raba, Rovinja, Senja, Skradina, Slatine, Slavenskog Broda, Slunja, Solina, Svetog Ivana Zeline, Šibenika, Trilja, Umaga, Velike Gorice, Vinkovaca, Virovitice, Visa, Vodica, Vrbovca, Vrlike, Vukovara, Zaboka, Zadra, Zaprešića i Zlatara [16].

Zanimljivo je usporediti stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj s nekoliko drugih članica Europske unije. U Njemačkoj, porez na dohodak je reguliran na regionalnoj razini. Stopa poreza na dohodak i porezni razredi određeni su saveznim zakonima, a promjene u poreznom sustavu provodi Savezna vlada u suradnji s Bundestagom (njemačkim parlamentom). Njemački porez na dohodak se primjenjuje progresivno, s pet različitih poreznih razreda. Stopa poreza varira od 0% za niže prihode do 45% za najviše prihode. Međutim, važno je napomenuti da postoje dodatni regionalni porezi na dohodak koji se primjenjuju u nekim pokrajinama. Ti dodatni porezi mogu značajno povećati ukupnu stopu oporezivanja i doprinijeti regionalnoj autonomiji u sustavu oporezivanja [17].

U Francuskoj, porez na dohodak određuje vlada na nacionalnoj razini. Vlada donosi zakone i propise koji utječu na stope poreza na dohodak te provodi promjene u poreznom sustavu putem nacionalnog zakonodavstva. Francuski porez na dohodak je složen sustav koji se primjenjuje progresivno prema pet razreda. Stopa poreza varira ovisno o visini prihoda pojedinca. Primjerice, niži prihodi oporezuju se po nižim stopama, dok se za najviše prihode primjenjuje stopa od 45%. Osim osnovnog poreza na dohodak, postoji i dodatni porez koji se primjenjuje na visoke prihode te može doseći i do 4%. Ova dodatna pristojba dizajnirana je kako bi se povećala progresivnost oporezivanja i smanjila nejednakost u приходima [1].

U Španjolskoj, porezni sustav također je centraliziran, što znači da se porez na dohodak regulira na nacionalnoj razini. Vlada Španjolske odgovorna je za donošenje poreznih politika i zakona koji utječu na stope poreza na dohodak, a promjene u sustavu oporezivanja provode se putem nacionalnog zakonodavstva. U Španjolskoj, porez na dohodak također je progresivan, s čak sedam poreznih razreda. Stopa poreza na dohodak kreće se od 19% za niže prihode do 47% za najviše prihode. Više stope poreza primjenjuju se na visoke prihode kako bi se osiguralo veće progresivno oporezivanje. Osim osnovnog poreza na dohodak, postoji i niz dodatnih poreza koji se primjenjuju na različite vrste prihoda poput kapitalnih dobitaka i dividendi [1].

Najsličniji hrvatskom sustavu jest u Sloveniji, pri čemu je Vlada Slovenije odgovorna za postavljanje stopa poreza na dohodak i poreznih pravila te za donošenje promjena u poreznom sustavu putem nacionalnog zakonodavstva. Lokalne vlasti, poput

općina ili gradova, imaju ograničenu ovlast u određivanju poreznih stopa. U Sloveniji, porez na dohodak se primjenjuje progresivno, što znači da porezna stopa raste s povećanjem dohotka. Evo pregleda poreznih stopa na dohodak u Sloveniji za 2024. godinu [3]:

- Do 8.021,13 eura godišnje: Stopa poreza iznosi 16%. Ovo je najniža porezna stopa koja se primjenjuje na niže dohotke.
- Od 8.021,13 eura do 20.400 eura godišnje: Stopa poreza iznosi 27%. Ova stopa se primjenjuje na srednje dohotke.
- Od 20.400,01 eura do 70.907,20 eura godišnje: Stopa poreza iznosi 34%. Ova stopa se primjenjuje na više dohotke.
- Iznad 70.907,20 eura godišnje: Stopa poreza iznosi 39%. Ova stopa se primjenjuje na najviše dohotke.

Važno je napomenuti da Slovenija također ima različite porezne olakšice i osobne odbitke koji mogu utjecati na konačni iznos poreza koji pojedinac plaća.

3. VRSTE DOHODAKA

Postoje raznolike vrste prihoda koje su podložne oporezivanju i koje generiraju porez na dohodak. Bez obzira na to je li riječ o samostalnom ili nesamostalnom radu, ako pojedinac, bilo kao fizička osoba ili kao vlasnik obrta, ostvaruje prihod, dužan je platiti porez na dohodak. Ipak, postoje i određeni prihodi koji su oslobođeni oporezivanja. Dakle, pri pregledu različitih vrsta prihoda prvo je potrebno ispitati primanja koja su izuzeta od oporezivanja.

Primici za koje se prema zakonskim regulativama ne smatra da su dohodak i sukladno tome nisu podložni oporezivanju su [6]:

- direktna plaćanja premija osiguranja radi nadopune dijela doživotne mirovine
- obiteljske mirovine koje se isplaćuju djeci nakon smrti roditelja
- nagrade dodijeljene od strane države ili jedinice lokalne i regionalne samouprave
- pokloni za potrebe zdravstvene skrbi
- prihodi koji nisu rezultat pružanja tržišnih usluga od strane fizičkih osoba (uključujući socijalne naknade prema posebnim propisima, nasljedstva i poklone, prihode od prodaje osobne imovine, odštete, dodatke uz mirovine koje isplaćuje jedinica lokalne i regionalne samouprave itd.)
- prihodi od osiguranja imovine, života ili imovine, ako su premije osiguranja bile priznate kao porezni trošak
- prihodi prema posebnim zakonima: potpore za skrb ratnim invalidima i članovima njihovih obitelji koji su poginuli, zatočeni ili nestali tijekom Domovinskog rata, socijalne naknade, dječji dodaci i novčane naknade za opremu novorođenčadi, primanja osoba s invaliditetom (izuzev plaća i mirovina), potpore za štetu ili uništavanje imovine zbog prirodnih katastrofa
- potpore za štetu ili uništavanje imovine zbog ratnih sukoba
- nasljedstva i pokloni.

Na drugoj strani, podliježu oporezivanju primici koji proizlaze iz različitih izvora, kao što su dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od imovine i imovinskih prava, dohodak od samostalne aktivnosti ili rada, dohodak od osiguranja te dohodak od kapitala.

3.1. DOHODAK OD SAMOSTALNE DJELATNOSTI

Samostalna djelatnost obrta i djelatnosti izjednačene s obrtom podrazumijevaju raznolike aktivnosti obuhvaćene ovim zakonom. To uključuje definirane gospodarske aktivnosti prema relevantnim zakonima te ustupanje ili prodaju imovinskih prava unutar ovih djelatnosti [11]. Nadalje, profesionalne aktivnosti fizičkih osoba koje podliježu obveznom osiguranju prema propisima i upisu u porezni registar smatraju se djelatnostima slobodnih zanimanja. Ovo uključuje širok spektar profesija poput zdravstvenih djelatnika, odvjetnika, arhitekata, znanstvenika, umjetnika i drugih[21]. Poljoprivredna i šumarska djelatnost obuhvaća korištenje prirodnih resursa i prodaju dobivenih proizvoda, pri čemu fizičke osobe postaju obveznici poreza na dohodak ako ostvare određeni godišnji prihod. Proizvodnja električne energije definira se kao aktivnost proizvodnje električne energije od strane krajnjih korisnika s vlastitom proizvodnjom, uz poštivanje specifičnih uvjeta propisanih zakonom. Ako pojedinci, koji su prethodno bili korisnici energije, ostvare prihod koji premašuje trostruki iznos osnovnog osobnog odbitka, postaju obveznici poreza na dohodak [19].

Prihod od samostalnih aktivnosti podrazumijeva razliku između prihoda koje osoba ostvari u svom poslovanju i troškova povezanih s tim poslovanjem tijekom određenog razdoblja. Ipak, postoje posebne odredbe u zakonu za novinare, umjetnike i sportaše, koji imaju mogućnost posebnog utvrđivanja prihoda i plaćanja predujma poreza na dohodak [11].

Primici po osnovi samostalnih djelatnosti obuhvaćaju sva dobra koja su pritekla poreznom obvezniku tijekom poreznog razdoblja, uzimanjem u obzir njihove tržišne vrijednosti. To podrazumijeva prihode od prodaje dobara i usluga koji su nužni za obavljanje poslovne djelatnosti, kao i prihode od kamata ili financijskih transakcija koje čine temeljnu djelatnost poreznog obveznika. Nasuprot tome, troškovi koji proizlaze iz samostalnih aktivnosti obuhvaćaju sve izdatke za dobra tijekom poreznog razdoblja, namijenjene za stjecanje, osiguranje i održavanje poslovnih prihoda. Navedeno pri tome obuhvaća troškove izravno povezane s obavljanjem djelatnosti, kao i knjigovodstvene vrijednosti prodanih dobara dugotrajne imovine [19].

Izdaci koji se ne uzimaju u obzir pri obračunu dohotka od samostalne djelatnosti uključuju troškove reprezentacije, kao što su gostoprimstvo, darovi, odmori te korištenje osobnih vozila ili plovila u poslovnim situacijama s partnerima. Također, nisu prihvatljivi ni porez na dodanu vrijednost na vlastitu potrošnju i besplatne isporuke. Primici od naknada, potpora i nagrada koji prelaze određene iznose, kao i dnevnice i troškovi službenih putovanja iznad propisanih iznosa, također se ne priznaju kao prihvatljivi troškovi. Nadalje, samo 50% troškova povezanih s osobnim prijevoznim sredstvima poduzetnika i zaposlenika priznaje se ako se po korištenju tih sredstava ne isplaćuje plaća ili drugi dohodak. Izuzetak čine troškovi za osiguranje osobnih vozila i drugih prijevoznih sredstava, te ostali izdaci koji nisu direktno povezani s obavljanjem samostalne djelatnosti [19].

Porezni obveznici koji se bave samostalnom djelatnošću mogu, po vlastitoj želji, odabrati plaćanje poreza na dobit umjesto poreza na dohodak, te tako biti oslobođeni plaćanja potonjeg. Ovaj prijelaz može biti i obavezan ako to propisuje zakon. Kada postoji zajednički prihod, svi sudionici moraju se složiti s ovom promjenom. Zahtjev za promjenom načina oporezivanja podnosi se nadležnoj ispostavi Porezne uprave do kraja tekuće godine za sljedeću kalendarsku godinu. Novi način oporezivanja obvezuje poreznog obveznika tijekom trogodišnjeg razdoblja. Ovaj postupak pruža poreznim obveznicima mogućnost prilagodbe načina oporezivanja koji najbolje odgovara njihovoj poslovnoj situaciji [11].

3.2. OPOREZIVANJE DRUGOG DOHOTKA

Drugim dohotkom se smatra razlika između pojedinačnih primanja koja nisu obuhvaćena nesamostalnim radom, samostalnom djelatnošću, prihodima od imovine ili kapitala. Primjeri takvih primanja uključuju naknade članova upravnih tijela trgovačkih društava, autorske naknade, primanja športaša te razne nagrade i naknade. Izdaci koji se priznaju prilikom utvrđivanja drugog dohotka uključuju uplaćene doprinose za obvezna osiguranja. Postoje određene iznimke, poput umanjenja izdataka koje se izdaju za naknade autorima te naknade za profesionalne djelatnosti novinara, sportaša i umjetnika u visini od 30% prije nego što se odbiju drugi izdaci.

Ukoliko se ostvaruje dodatni prihod iz djelatnosti tada postoji i mogućnost odabira načina utvrđivanja i oporezivanja tog prihoda, ali pri tome porezni obveznici moraju podnijeti zahtjev na početku generiranja prihoda ili do kraja tekuće godine za sljedeću godinu.

U rijetkim slučajevima, prilikom obračuna drugog dohotka, neki izdaci se priznaju do 30% ostvarenih prihoda fizičkih osoba. To uključuje autorske naknade prema zakonu o autorskim pravima, prihode novinara, umjetnika i sportaša osiguranih po posebnim propisima, te prihode od umjetničkih, zabavnih, sportskih, književnih i srodnih djelatnosti koje primaju nerezidenti. Porezni obveznici koji imaju drugi dohodak mogu odabrati alternativni način utvrđivanja dohotka u skladu s određenim člancima zakona. Međutim, ako se ta opcija odabere, prethodno spomenuti izdaci neće biti priznati. Priznati izdaci uzimaju se u obzir pri izračunu predujma poreza na dohodak od drugog dohotka. Ministar financija propisuje detalje o vrstama primanja u naravi iz navedenog članka te način njihovog određivanja putem pravilnika [19].

Predujam poreza na drugi dohodak uplaćuje se po nižoj stopi. Isplatelji su odgovorni za obračunavanje, obustavu i uplatu predujma poreza prilikom svake isplate, istovremeno s isplatom, uključujući i nerezidente koji ostvaruju dohodak. Iznimno, u primjeru rada učenika ili studenata posredstvom student-servisa, učeničkih udruga i drugih organizacija namijenjenih za tu svrhu, također se plaća niža stopa predujma, pri čemu se uzima u obzir iznos primanja iznad neoporezivog iznosa i godišnjeg osnovnog osobnog odbitka [8].

Isplatelji ili sami porezni obveznici imaju obvezu dostaviti nadležnoj Poreznoj upravi izvještaje o isplaćenim primicima te uplati predujma poreza na dohodak prema propisanim obrascima i rokovima. Ministar financija propisuje detalje poput oblika, sadržaja, rokova i načina dostavljanja podataka za potrebe Porezne uprave i Središnjeg registra osiguranika [6].

3.3. DOHODAK OD NESAMOSTALNOG RADA

Dohodak od nesamostalnog rada obuhvaća sve primljene primitke koje pojedinac ostvari kao rezultat svojeg rada, a da nije samostalno organiziran ili ne djeluje kao samostalni poduzetnik. Ovo uključuje plaće, naknade, honorare, i slične oblike primanja koje pojedinac prima od poslodavca ili drugog isplatitelja primitka za obavljene radne usluge. Ovaj oblik dohotka podliježe oporezivanju prema važećim zakonima i propisima, a predujam poreza na dohodak od nesamostalnog rada obično se obračunava i obustavlja od strane poslodavca ili isplatitelja primitka pri svakoj isplati, uzimajući u obzir osobne odbitke i druge parametre utvrđene poreznim propisima [8].

Kod dohotka od nesamostalnog rada, predujam poreza se izračunava, zadržava i uplaćuje od strane poslodavca ili isplatitelja primitka, ili samog poreznog obveznika, svaki put prilikom isplate, u skladu s važećim propisima. Izračun predujma temelji se na ukupnom iznosu primitaka ostvarenih tijekom mjeseca, smanjenom za uplaćene izdatke i mjesečni osobni odbitak naveden u poreznoj kartici. Stopa predujma varira, primjenjujući niže stope na mjesečnu osnovicu do 4.200,00 eura, a više stope na iznos koji premašuje tu granicu. Isto pravilo primjenjuje se na inozemne organizacije koje isplaćuju primitke od nesamostalnog rada unutar Republike Hrvatske, kao i na njihove službenike s prebivalištem u zemlji. Umirovljenicima i poreznim obveznicima s prebivalištem u određenim regijama, predujam poreza može se umanjiti za 50%, prema posebnim propisima o regionalnom razvoju i obnovi Grada Vukovara [12].

3.4. DOHODAK OD IMOVINE I IMOVINSKIH PRAVA

Dohodak od imovine i imovinskih prava predstavljaju raznoliku paletu primanja koja potječu iz posjedovanja ili korištenja različitih oblika imovine. To uključuje novčane iznose dobivene kao najamnine ili zakupnine za korištenje nekretnina, poput stanova, poslovnih prostora ili zemljišta. Nadalje, obuhvaćaju i prihode od iznajmljivanja stambenih jedinica, soba ili kreveta turistima ili putnicima, te prihode od organizacije kampova ili sličnih događanja.

Osim toga, prihodi od imovine uključuju i primanja koja proizlaze iz privremenog ustupa autorskih prava, prava intelektualnog vlasništva, ili drugih imovinskih prava, sukladno važećim zakonima. To može uključivati primjere kao što su prihodi od autorskih djela, patenata, licence za uporabu softvera ili brendova. Nadalje, prihodi od prodaje nekretnina i imovinskih prava, poput prodaje stambenih ili poslovnih prostora, također se smatraju prihodima od imovine. U skladu s tim, sve troškove povezane s ovim prihodima, kao što su troškovi održavanja, popravaka, osiguranja ili poreza na imovinu, uzimaju se u obzir prilikom utvrđivanja poreznog obveza tijekom poreznog razdoblja [12]. U ovu kategoriju spadaju:

- Troškovi zdravstvenih usluga u Hrvatskoj za osobne potrebe.
- Troškovi kupnje ili izgradnje prve kuće ili stana u Hrvatskoj iz vlastitih sredstava za trajno stanovanje, kao i plaćene kamate na stambeni kredit namijenjen za tu svrhu.
- Troškovi održavanja postojećeg stambenog prostora u Hrvatskoj iz vlastitih sredstava radi poboljšanja uvjeta stanovanja, kao i plaćene kamate na stambeni kredit namijenjen za tu svrhu.
- Iznos plaćene najamnine po slobodno dogovorenom ugovoru za potrebe stanovanja u prostoru koji je iznajmio vlasnik.

Oporezivanje imovinskog dohotka provodi se samo ako ne spada u kategoriju dohotka od samostalnih aktivnosti, i ako porezni obveznik već plaća porez na dobit umjesto poreza na dohodak za svoje poslovne aktivnosti. Ako porezni obveznik ostvaruje dohodak od imovine putem iznajmljivanja nekretnina ili pokretnina kao što su stanovi, sobe, kreveti ili kampovi, te je registriran za plaćanje poreza na dodanu vrijednost, tada se taj prihod smatra prihodom od samostalne djelatnosti [2].

S obzirom na to da dohodak od osiguranja potječe iz isplate osigurane svote te se oporezuje prema tim isplatama, posebno kod dugoročnih osiguranja, osiguravatelji su tijekom trajanja osiguranja dužni detaljno evidentirati sve uplaćene premije po svakom osiguraniku i po vrsti osiguranja. Nadalje, trebaju voditi računa o situacijama u kojima su osiguranici iskoristili porezne olakšice, kao i o iznosu tih olakšica. Ova evidencija pruža važne informacije za ispravno utvrđivanje i oporezivanje dohotka od osiguranja te osigurava transparentnost u poreznom postupku [2].

3.5. DOHODAK OD KAPITALA

Prihodi od kapitala obuhvaćaju različite oblike prihoda koji proizlaze iz ulaganja u kapital ili korištenja imovine. To uključuje prihode od kamata, dobit ostvarenu iz posjedovanja dionica ili drugih investicijskih instrumenata te udjele u dobiti ostvarene kroz dodjelu ili opciju kupnje vlastitih dionica, tijekom poreznog razdoblja. Dodatno, izuzimanje imovine i korištenje usluga može se smatrati prihodom od kapitala u slučajevima kada se ta imovina ili usluge koriste privatno, osobito ako je to učinjeno od strane članova trgovačkih društava. Takvo korištenje smatra se skrivenim oblikom isplate dobiti tijekom poreznog razdoblja. Također, fizičke osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost mogu biti podložne oporezivanju porezom na dobit ako ostvaruju dobit kroz tu djelatnost [15].

U tablici 2. prikazan je sažetak prihoda koji su podložni oporezivanju od kapitala, kao i poreznih obveznika koji su obuhvaćeni tim oporezivanjem.

Tablica 2. Vrste dohotka od kapitala i obveznici poreza na dohodak od kapitala [5]

Oblik dohotka od kapitala	Obveznik poreza na dohodak od kapitala
Dohodak od kamata	Fizička osoba stjecatelj primitka (kamata)
Dohodak od dividendi	Fizička osoba dioničar i član trgovačkog društva stjecatelj primitka
Dohodak od udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu	Osoba koja prima prihod kao član trgovačkog društva. Osoba čija samostalna djelatnost podliježe oporezivanju porezom na dobit.
Dohodak po osnovi dodjele vlastitih dionica	Fizička osoba član uprave kojemu su dodijeljene vlastite dionice
Dohodak po osnovi opcijske kupnje vlastitih dionica	Fizička osoba koja jest član uprave te u tom kontekstu jest korisnikom prava opcijske kupnje vlastitih dionica
	Fizička osoba koja je član trgovačkog društva,

Dohodak po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja za privatne potrebe (skriveno isplate dobiti)	Dioničar ili povezana osoba s njima, kada koristi imovinu ili usluge društva za svoje osobne potrebe o trošku dobiti društva. Fizička osoba koja obavlja obrtničku djelatnost, slobodno zanimanje ili se bavi poljoprivredom ili šumarstvom, a ta se djelatnost oporezuje porezom na dobit, kada izuzima imovinu ili koristi usluge za osobne potrebe na trošak dobiti.
Dohodak od izuzimanja po osnovi isplate predujma dividende ili udjela u dobiti ako istekom godine ostvarena dobit nije dostatna za pokriće isplaćenog predujma	Fizička osoba dioničar koja ostvaruje primitke. fizička osoba član trgovačkog društva koja ostvaruje primitke. Fizička osoba čija samostalna djelatnost podliježe oporezivanju porezom na dobit, a prima predujam dobiti.
Dohodak od kapitala po osnovi primitaka od kapitalnih dobitaka koji su ostvareni otuđenjem financijskih instrumenata i strukturiranih proizvoda koji su stečeni od 1. siječnja 2016. godine	Fizička osoba stjecatelj primitka
Dohodak od kapitala po osnovi otuđenja udjela u kapitalu	Fizička osoba stjecatelj primitka
Dohodak od kapitala po osnovi otuđenja financijske imovine koja je stečena darovanjem, a otuđena je unutar tri godine od dana nabave od strane darovatelja	Fizička osoba otuđitelj financijske imovine

Pri izračunavanju kapitalnog dohotka, troškovi se ne uzimaju u obzir. Dohodak od kapitala ne obuhvaća dividende i udjele u dobiti ako su te isplate reinvestirane u povećanje temeljnog kapitala tvrtke [6].

Prilikom isplate prihoda, isplatitelji su obvezni obaviti izračun i izvršiti uplatu poreza na dohodak od kamata i porez na dohodak od kapitala. Stopa poreza na dohodak od

kamata iznosi 12%, dok je stopa poreza na dohodak od kapitala 36%. Porez na dohodak od kapitala se primjenjuje na prihode ostvarene iz izuzimanja imovine i korištenja usluga. Imatelji financijske imovine moraju izračunati, zadržati i uplatiti porez na dohodak od kapitala na kapitalne dobitke do posljednjeg dana veljače tekuće godine za prethodnu godinu, po stopi od 12%. Također, obvezni su voditi evidenciju o istoj financijskoj imovini primjenjujući metodu uzastopnih cijena. Ako se financijska imovina stekne na stranom tržištu, evidencija se može voditi u valuti kojom je imovina stečena [19].

Investicijska društva, kreditne institucije koje obavljaju investicijske usluge te druge institucije imaju mogućnost preuzimanja obveze vođenja evidencije kao i utvrđivanje ostvarenog dohotka od kapitala te obračuna poreza na dohodak od kapitala u ime i za račun imatelja financijske imovine, sukladno zakonu koji uređuje tržište kapitala.

Porezni obveznici koji posjeduju financijsku imovinu mogu odabrati Središnje klirinško depozitarno društvo (SKDD) za vođenje evidencije, utvrđivanje dohotka od kapitala te obračun poreza na dohodak od kapitala. U slučaju kada to ne čine, porezni obveznici ili financijski posrednici koji nisu domaći posrednici moraju dostaviti SKDD-u relevantne podatke za utvrđivanje poreza na dohodak od kapitala, posebno o kapitalnim dobitcima koji su oporezivi. SKDD je obvezan obavijestiti poreznog obveznika o obračunu poreza na dohodak od kapitala te uplati, a porezni obveznici trebaju taj porez uplatiti do kraja veljače tekuće godine. Ukoliko porezni obveznik osporava obračun, može dostaviti dodatne informacije Poreznoj upravi, koja će ih pregledati i odlučiti o ispravnosti obračuna. Porez na dohodak ostvaren od kapitala na temelju kapitalnih dobitaka iz posjeda udjela u kapitalu trgovačkog društva koji nisu prenosivi na tržištu kapitala određuje se putem rješenja Porezne uprave. Za porez na dohodak od kapitala temeljen na dodjeli ili opciji kupnje vlastitih dionica te na dividendama ili udjelima u dobiti na temelju posjeda udjela u kapitalu primjenjuju se porezne stope od 24% i 12% [19].

3.6. INOZEMNI DOHODAK

Kada se računa oporezivi dohodak, primjenjuju se klauzule propisane međunarodnim ugovorima koje je Republika Hrvatska potpisala i ratificirala, što ima prednost nad domaćim zakonodavstvom. Ako rezident već plaća porez u inozemstvu na temelju inozemnog prihoda, taj se porez uzima u obzir prilikom obračuna domaćeg poreza na dohodak za svaki pojedini prihod ostvaren u inozemstvu, osim ukoliko to nije Zakonom o porezu na dohodak propisano na drugačiji način. Za uzimanje u obzir inozemnog poreza, potrebna je potvrda inozemnog poreznog organa ili ovlaštene osobe. Izuzetak od ovoga pravila jest slučaj u kojem plaćanje poreza nije obavljeno sukladno odredbama važećeg međunarodnog ugovora. Ova pravila primjenjuju se prilikom godišnjeg obračuna poreza kroz godišnju poreznu prijavu ili putem posebnog postupka koji se provodi za utvrđivanje godišnje stopei iznosa poreza na dohodak. Također se provodi i primjena pravila prilikom konačnog oporezivanja putem podnesenog izvješća. Oporezivi dohodak prihvaća se prema pravilima države iz koje prihod potječe, uz umanjenje obveznih doprinosa, osim ako ti doprinosi nisu priznati kao trošak u toj državi. Osobe koje ostvaruju prihod od samostalne djelatnosti trebaju biti registrirane kao porezni obveznici, ali nije obavezno voditi poslovne knjige i evidencije ako se taj prihod smatra prihodom od samostalne djelatnosti prema Zakonu o porezu na dohodak. Ova pravila ne primjenjuju se ako država iz koje prihod potječe nema pravo oporezivanja tog prihoda prema odredbama međunarodnog ugovora, ako ta država ne oporezuje taj prihod ili ako porezni obveznik odabere plaćati porez na dohodak prema domaćem zakonodavstvu [12].

Tuzemni poslodavac ili porezni obveznik rezident koji prima oporezivi dohodak iz inozemstva mora unaprijed obračunati porez na dohodak ili konačni porez te ga platiti unutar 30 dana od primitka ili isplate dohotka, osim ako zakon ne propisuje drugačije. U istom vremenskom okviru potrebno je dostaviti propisano izvješće Poreznoj upravi, osim ako zakon ne određuje drugačije. Rezident koji prima mirovinu iz inozemstva mora unaprijed platiti porez na dohodak od nesamostalnog rada sukladno izdanom rješenju koje izdaje Porezna uprava do zadnjeg dana u tekućem mjesecu ili na tromjesečnoj bazi do posljednjeg dana mjeseca svakog tromjesečja. To se primjenjuje pod uvjetom da mjesečni predujam poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak ne prelazi iznos od 15,00 eura [12].

Iznimka od ovoga pravila primjenjuje se u slučajevima u kojima porezni obveznik rezident prima inozemne primitke za koje postoji obveza plaćanja poreza u inozemstvu tijekom poreznog razdoblja. U navedenim slučajevima nema obveze plaćanja predujma poreza na dohodak u domovini, ali je obavezan podnijeti izvještaj Poreznoj upravi o tome u roku od osam dana od dobivanja prvog primitka za tekuću godinu. Ova pravila vrijede i za rezidente koji su poslani na rad u inozemstvo na temelju naloga domaćeg poslodavca te za rezidente koji rade kao zastupnici u Europskom parlamentu [19].

Tuzemni poslodavac ili sam porezni obveznik ima obvezu do kraja siječnja dostaviti Poreznoj upravi informacije o svom dohotku iz inozemstva i plaćenom porezu tamo, koji se smatraju ekvivalentnim porezu na dohodak u Hrvatskoj, putem odgovarajućeg izvješća za proteklu godinu. Ovo pravilo vrijedi i u slučaju kada Hrvatska oslobađa taj dohodak od domaćeg oporezivanja prema međunarodnom ugovoru. Ako iz nekog razloga nemaju podatke o plaćenom porezu u inozemstvu do tog datuma, ali žele te podatke uzeti u obzir pri obračunu poreza u Hrvatskoj, moraju obavijestiti Poreznu upravu i dostaviti te podatke do kraja studenog za prethodnu godinu. Na temelju priloženih informacija, Porezna uprava obračunava porez na dohodak prema hrvatskim propisima, uzimajući u obzir i plaćeni porez u inozemstvu, ako je primjenjiv. Konačni porez na dohodak iz inozemstva, uz uračunati porez koji je već plaćen u stranoj zemlji, porezni obveznik mora platiti unutar 15 dana nakon što dobije rješenje od Porezne uprave [12].

4. GODIŠNJA POREZNA PRIJAVA

Godišnja prijava poreza na dohodak je dokument koji porezni obveznici podnose nakon isteka poreznog razdoblja, obično kalendarske godine, kako bi prijavili sve svoje prihode ostvarene tijekom te godine. U ovoj prijavi obveznici detaljno navode svoje prihode iz različitih izvora, poput plaća, mirovina, kapitalnih dobitaka ili dohotka od imovine. Također, mogu se navesti i određeni izdaci i olakšice na temelju kojih se određuje konačni iznos poreza koji treba platiti. Prijavu treba podnijeti do određenog datuma, obično do kraja veljače tekuće godine za prethodnu godinu, a oblik i sadržaj prijave propisuje Ministarstvo financija [6].

Iznos godišnjeg poreza na dohodak može se odrediti na dva načina: ili putem posebnog postupka kojeg provodi Porezna uprava, što obuhvaća ukupni godišnji porez na dohodak, ili na temelju podnesene godišnje porezne prijave. Posebni postupak automatski se primjenjuje na prihode od nesamostalnog rada i ostale prihode koji nisu konačno ostvareni tijekom poreznog razdoblja, osim ako porezni obveznici moraju podnijeti godišnju poreznu prijavu, u kojoj trebaju navesti i te prihode [9].

Porezna uprava ima zadaću obavljati poseban postupak koji uključuje određivanje godišnjeg prihoda poreznih obveznika te razlike u iznosu poreza na dohodak koji treba platiti ili vratiti. Nakon pregleda raspoloživih podataka, izdaje se privremeno porezno rješenje koje se dostavlja poreznim obveznicima najkasnije do 30. lipnja tekuće godine za prethodnu godinu. Smatra se da je privremeno porezno rješenje dostavljeno kada stigne na adresu prebivališta ili uobičajenog boravišta poreznog obveznika. Ako porezni obveznici smatraju da su podaci u privremenom rješenju nepotpuni ili netočni, imaju pravo podnijeti prigovor do 31. srpnja tekuće godine za prethodnu godinu, osim ako privremeno rješenje stigne nakon navedenog roka, tada imaju 30 dana od dana primitka. Prvostupanjsko porezno tijelo donosi odluku o prigovoru u roku od 30 dana, a protiv te odluke dopuštena je žalba u određenom roku. Ako porezni obveznici ne podnesu prigovor ili ne uplate razliku poreza na dohodak u propisanom roku, obveza iz privremenog poreznog rješenja postaje konačna. Ministar financija će odrediti oblik i sadržaj privremenog poreznog rješenja [19].

Do podnošenja godišnje porezne prijave dolazi u nekoliko specifičnih situacija koje su propisane Zakonom. Prvo, kada pojedinac ostvari dohodak kao samostalni poduzetnik ili kao član posade broda koji plovi na međunarodnim plovidbenim linijama, što se podliježe posebnim poreznim propisima. Osim toga, Porezna uprava može zahtijevati podnošenje godišnje porezne prijave od poreznih obveznika za naknadno plaćanje poreza na dohodak. U godišnjoj poreznoj prijavi, porezni obveznici imaju obvezu iskazivanja svih ostvarenih oporezivih dohodaka, osim specifičnih slučajeva poput dohotka ostvarenog temeljem obavljanja posla na brodu koji plovi u međunarodnom pomorskom prijevozu te koji su sukladno tome oslobođeni oporezivanja ili dohotka koji je već obračunat kao konačan [19].

U slučaju nepodnošenja ili u slučaju kada podaci u godišnjoj poreznoj prijavi nisu točni, porez na dohodak može se utvrditi procjenom. Ova obveza podnošenja godišnje porezne prijave osigurava transparentnost i pravilno utvrđivanje poreznih obveza za pojedince koji ostvaruju različite oblike dohotka u skladu s poreznim propisima Republike Hrvatske [19].

Određene vrste prihoda, poput prihoda od imovine i imovinskih prava, dohotka od kapitala, povrata doprinosa, razlika u vrijednosti imovine, sezonskih poslova u poljoprivredi te napojnica, ne zahtijevaju podnošenje godišnje porezne prijave od strane poreznih obveznika. Ti prihodi su često podložni oporezivanju prema posebnim propisima ili se obračunavaju na paušalnoj osnovi, što eliminira potrebu za detaljnom godišnjom prijavom poreza. Dodatno, porezni obveznici koji su podvrgnuti posebnom postupku utvrđivanja godišnjeg poreza također nisu dužni podnositi godišnju poreznu prijavu. Ovo pravilo je uspostavljeno kako bi pojednostavilo postupak prijave poreza za te porezne obveznike, olakšavajući im administrativno opterećenje i čineći proces efikasnijim [20].

Sve ove mjere imaju za cilj pojednostavljenje poreznog sustava i olakšavanje postupka prijave poreza za određene kategorije poreznih obveznika, čime se potiče transparentnost, jednostavnost i učinkovitost u poreznom procesu.

5. ZAKLJUČAK

Porez na dohodak je bitan element poreznog sustava koji se primjenjuje na fizičke osobe, oblikujući temeljnu osnovu oporezivanja. Kao neposredni porez, obvezuje pojedinca da izravno plati državi porez prema vlastitim financijskim mogućnostima, sprječavajući time legalnu poreznu evaziju. U Hrvatskoj, porezni sustav uključuje i porez na dobit, no ti se porezi u suštini ne razlikuju u osnovi oporezivanja, već samo u načinu mjerenja.

Od 1994. godine, porez na dohodak u Hrvatskoj više je puta mijenjan, uključujući čak trinaest izmjena zakona te implementaciju različitih oporezivih koncepata. Premda se smatra da su porez na dohodak i porez na dobit različiti, u praksi se isprepliću i povezani su, s dugoročnim tendencijama izjednačavanja. To rezultira sličnim stopama oporezivanja na duže staze.

Porezni obveznici podliježu oporezivanju raznih vrsta prihoda, ali postoje i primici koji su oslobođeni oporezivanja. Porezni sustav također obuhvaća samostalne djelatnosti, nesamostalni rad, dohodak od imovine te imovinskih prava kao i dohodak od kapitala. Svaki od ovih oblika dohotka ima svoje specifične karakteristike, uključujući način obračuna poreza i priznavanja izdataka.

Uz to, postoje različite stopa predujma poreza ovisno o vrsti dohotka, pri čemu se predujam često obračunava i obustavlja od strane poslodavca ili isplatitelja primitka. Također, primjenjuju se i određene olakšice i izuzeća na temelju posebnih propisa, poput izuzeća za određene kategorije primanja ili umanjenja predujma u određenim regijama.

Kroz sve ove aspekte, porez na dohodak od ključnog je značaja za financiranje kako državne blagajne tako i lokalne samouprave i ostvarivanje ravnoteže između pravednosti i efikasnosti u poreznom sustavu.

LITERATURA

1. Arnold, B. J., Ault, H. J., & Cooper, G.: "Comparative income taxation: a structural analysis", Kluwer Law International, 2019.
2. Bajica, Z.: "Porez na dohodak: obračun plaća u novcu i naravi: oporezivanje drugog dohotka i ostalih primitaka", TEB Poslovno savjetovanje, Zagreb, 2006.
3. Finančna uprava RS: "Informativni izračun dohodnine", 2024. Dostupno na: https://www.fu.gov.si/zivljenjski_dogodki_prebivalci/informativni_izracun_dohodnine/ [Pristupljeno 10. ožujka 2024.].
4. Guzić, Š.: "Porez na dohodak, dobit i poticaji", RiFF, Rijeka, 2016.
5. Institut za javne financije: "Oporezivanje dohotka od kapitala", Oporezivanje dohotka od kapitala, Zagreb, 2015.
6. Javorović, M.: "Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj", FIP, 2015, str. 83-100.
7. Jelčić, B.: "Porezi: opći dio", Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.
8. Komljenović, M. M.: "Osobni odbitak fizičke osobe od 1. siječnja 2023. te utvrđivanje primitaka studenata za rad preko studentskih udruga", FIP - Financije i pravo, 2023, str. 115-124.
9. Lončar, G.: "Privremena porezna rješenja u posebnom u postupku utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak za 2021. godinu", Porezni vjesnik, 2022, str. 32-39.
10. Mendgen, A.: "Top Personal Income Tax Rates in Europe, 2024", 13. veljače 2024. Dostupno na: <https://taxfoundation.org/data/all/eu/top-personal-income-tax-rates-europe-2024/> [Pristupljeno 15. ožujka 2024.].

11. Porezna uprava: "Oporezivanje djelatnosti slobodnih zanimanja - II izdanje", Ministarstvo financija RH, Zagreb, 2015.
12. Porezna uprava: "Porez na dohodak", 2024. Dostupno na: <https://www.porezna-uprava.hr/obrtnici/Stranice/Porez-na-dohodak.aspx> [Pristupljeno 21. svibnja 2017.].
13. Porezna uprava: "Porezne promjene 2023/2024", 2024. Dostupno na: <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/PoreznaReforma2024.aspx> [Pristupljeno 1. veljače 2024.].
14. Poslovni dnevnik: "Efektivna stopa poreza na dohodak nam je ispod 10%", 1. listopada 2011. Dostupno na: <http://www.poslovni.hr/hrvatska/efektivna-stopaporeza-na-dohodak-nam-je-ispod-10-189158> [Pristupljeno 5. veljače 2024.].
15. Poslovni forum: "Dohodak od kapitala", 2016. Dostupno na: <http://www.poslovniforum.hr/porezna-prijava-poreza/dohodak-od-kapitala.asp> [Pristupljeno 23. veljače 2024.].
16. RRiF: "Stope poreza na dohodak u hrvatskim gradovima", 2024. Dostupno na: https://www.rrif.hr/stope_poreza_na_dohodak_od_1_sijecnja_2024_godine-10-strucnainformacija/ [Pristupljeno 3. veljače 2024.].
17. Stoilova, D.: "Tax structure and economic growth: Evidence from the European Union", Contaduría y administración, 2019, str. 1041-1057.
18. Studer, R.: "Stope poreza na dohodak od 1. siječnja 2024. godine", 11. siječnja 2024. Dostupno na: <https://moja-domovina.net/2024/01/11/stope-poreza-na-dohodak-od-1-sijecnja-2024-godine/> [Pristupljeno 11. ožujka 2024.].
19. Zakon o porezu na dohodak, NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23.
20. Šimović, H.: "Razvoj poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj", EFZG working paper series, 2013, str. 1-23.

21. Šoić, M., Zeljko, C.: "Obrt: priručnik o uvjetima otvaranja i poslovanja obrta, obrazovanju za obrtnička zanimanja, organiziranosti obrta i vođenju poslovnih knjiga", Inženjerski biro, Zagreb, 2001.

POPIS SLIKA

Slika 1. Hijerarhijska shema poreznog sustava Republike Hrvatske[6].....	3
Slika 2. Stope poreza na dohodak u europskim zemljama[10].....	8

POPIS TABLICA

Tablica 1. Propisane granice visine poreznih stopa [12]	13
Tablica 2. Vrste dohotka od kapitala i obveznici poreza na dohodak od kapitala [5].....	24